

een plaats-
kerk nader
ambtsdra-
nnen over-
heid is ech-
geheele ge-
eer- en leer-
en zelfstan-
nst in een
uur is, zijn
z., niet tot
bij de leer-
in ambtsbe-
plaatselijke

og een der-
verhou-
elst en
Testa-

is. Zoo om-
de plaats-
liken" (die
doch in elk
en later tot
nverzorger"
em te Ca-
sch denken,
n „diaken“
„evangelist“
en, dat het
tselijk ambt
ezen niet te

het woord
ambtsdienst
Tim. 3:8,
we aange-
voor de ver-
akenspiegel"

Tim. daar
at zich met
n en onder-
lijkt uit dat
sich met dat
noet toezien
enen, opdat
ij heeft ook
te eeren.
gebod naar
erhouden en
l. 15:4-6:
ook het z.g.
5:4 vv.),
mhartigheid
is hem in
port tot zijn
der te orga-
k méér dan
plaats. Zoo
n den evan-
leng de
aken en
ers niet
st mede
voor me-
e evan-
ken dia-
liseeren,
en ambt
en uit-

derheidsrap-
sschen den
oordige dia-
mota, bl. 20
des Woords

n Indonesië
oor de kerk-

zichzelf de
heid te aan-
k om ze te
als daaraan
t verbonden
el het recht
ijn prediking
niet te aan-
drager onge-
ij den Heere
it betoog te
te argument
belijdenis in
Christenen.
n die mo-
ch-
schriften, die
edenis waren
van bedoel-
verd erkend,
in 1948 op
kerken fusie
is bepleit op
belijdenisfor-

onder de heidenen ook „de opdracht kan ontvangen
aanvankelijk diaconalen arbeid ter hand te nemen”.

D. Als we nu tot een afsluiting willen komen be-
treffende hetgeen het N. Testament ons leert omtrent
de verhouding tusschen den evangelist en de overige
bijzondere ambtsdragers (n.l. apostelen, leer- en re-
geerouderlingen en diakenen), dan zullen wij kunnen
concludeeren, dat het evangelistenambt
wat zijn arbeidsbevoegdheid en
ambtelijke taak aangaat met geen
van de genoemde bijzondere amb-
ten samenvalt. We krijgen dit „schema”: het
apostolische ambt, dat omvat het „vermeerderen” en
„bewaren” der kerk van Christus, „vertakt” zich, zoo-
dat er reeds tijdens het leven van de apostelen bijzon-
dere ambten zich „ontwikkelen”, zooals evangelist,
leer- en regeerouderlingen en diakenen, welke ge-
noemde vier bijzondere ambten de geheele apostolische
taak wat het „vermeerderen” en „bewaren” der kerk
betreft overnemen; uit de nieuwtestamentische gege-
vens blijkt duidelijk, dat de leer- en regeerouderlingen
plus de diakenen een plaatselijk ambt hebben, dat is:
gebonden aan de plaatselijke kerk om daarin hun
ambtsdienst te verrichten; en daarbij komen dan de
evangelisten, die het Evangelie verkondigen aan Joden,
Jodengenooten, Samaritanen en heidenen, gemeen-
ten stichten en organiseren (wat eens geheel tot de
apostolische opdracht behoorde en), zoolang die „jon-
ge” kerken nog geen plaatselijk (voldoend) fungeer-
ende ambten hebben, doen hetgeen de plaatselijke
leer- en regeerouderlingen en diakenen gaan doen, en
als die plaatselijke ambten zijn ingesteld, wordt de
evangelistenarbeid in dezen overbodig en kunnen deze
evangelisten weer verder „zending drijven”.

Het meerderheidsrapport omschrijft dan den amb-
telijken dienst van den evangelist (in de heidenwereld)
als volgt: „Hij is die zaak waarnaar
van de verhoogde Christus, die
namens Hem door Zijn kerk daar-
toe doorroeping en bevestiging
bevoegd verklaard, de taak ont-
vangt om het Evangelie te predi-

ken en de kerk te planten in de
heidenwereld alsmede haar te lei-
den naar zelfstandig institutionair
ambtelijk leven en daartoe te be-
dienen Woord en Sacramenten, de
gemeente voorlopig te regeren en
zo nodig de onderlinge christelijke
voorziening in stoffelijke noden
te behartigen, zulks alles opdat
aan Christus bevel worde voldaan
tot het Evangelie gepredikt zij
allen creaturen tot de voleinding
der wereld” (bl. 12).

Men houde bij deze omschrijving wel in het oog,
gelijk het meerderheidsrapport op bl. 12 opmerkt, dat
deputaten zich in dezen alleen met „heidene”, respec-
tiefelijk mohammedanen” hadden bezig te houden,
zoodat geen aparte aandacht kon worden besteed aan
„de zending” onder de Joden, de afgedwaalden („evan-
gelisatie”) en het werk onder gedeformeerde „ker-
ken”. Inderdaad is dat alles apart te bezien en wel
vanuit de opdracht aan de apostelen betreffende Joden,
Samaritanen en heidenen, en de nadere gegevens in
dezen in de overige nieuwtestamentische openbaring
(aangenomen dat die gegevens er zijn).

We mogen nu van de gegeven omschrijving van het
evangelistenambt verklaren, dat deze is overeenkom-
stig de nieuwtestamentische Schrift. En in tegenstel-
ling met de minderheidsnota van Ds v. d. Waal (bl.
16) meenen wij, dat in het Nieuwe Testament het
woord „evangelist” de aanduiding is van een eigen
en blijvend bijzonder ambt met een eigen en blijvende
ambtsstaak. Want ook Ds v. d. Waal heeft in zijn min-
derheidsnota geen enkel duidelijk Schriftgegeven aan-
gewezen, waaruit blijkt, dat dit evangelistenambt
moet verdwenen zijn na den dood van de apostelen
en ook moet verdwijnen.

En evenmin kan worden aangetoond, dat het
evangelistenwerk, gelijk het N. Testament dat als een
apart bijzonder ambtsdienst omschrijft, tot één
van de thans bestaande bijzondere ambten mag, ja
moet worden herleid en gerekend. En dit laatste heb-
ben we nu nader onder oogen te zien. J. FRANCKE.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 30

Het „Turken-boekje”

Amice,

Draai er maar niet om heen, — je bent ook wel eens
bang, dat de Russen komen. Onder degenen, die emigreer-
ren, zijn er ook wel eenigen, die, zool niet als eenige
reden, dan toch als één van de redenen van hun vertrek
aangeven, tenminste voor zichzelf: je kunt nooit weten,
een russische invasie.....

Ik heb, als ik deze dingen hoor, nog al eens gedacht
aan Johannes Brentz. Die gaf in Wittenberg, in het jaar
1537, een boekje van 22 bladzijden uit; ik heb er meer
dan een daalder voor betaald per pagina, en vind het dus
wel goed, dat jij van dien kostelijken maaltijd, kostelijk
in tweelei zin, ook een beetje proeft. Het boekje heet:
„Türcken Büchlein”, Turken-Boekje. Als ondertitel draagt
het: hoe predikers en leken zich zullen gedragen (zullen
beteekent; moeten) indien de Turk het duitse land zou
overvallen. De naam „Turken” is in de zestiende eeuw
een verzamelnaam voor alles, wat niet moei is voor een
christelijken staat. Ook in de belijdenisschriften komt die
naam wel voor.

De schrijver neemt zijn uitgangspunt in Daniël 7: het
visioen van de vier wilde beesten. Hij meent, dat het vier
„keizerrijken”, zeg maar: wereldmachten zijn, die tot het
eind der dagen zullen heerschen op aarde, en waar ten-
slotte de antichrist uit opkomen zal. Nummer I, dat is
het assyrische rijk (Chaldeeuwisch-Assyrisch), Nummer
II: dat van de Meden en Perzen. Nummer III: het rijk
van Alexander den Grooten en van de Grieken. Nummer
IV: dat van de Romeinen. Daaruit blijkt, zegt Brentz,
dat het romeinse staatsgeweld uit God is, een goddelijke
ordering, blijvende tot aan het eind der dagen. Ieder moet
dus dien romeinchen keizer onderworpen zijn naar aan-
wijzing, ook wat de gehoorzaamheidsgrens betreft, van
Rom. 13.

Maar, zegt Brentz, tegenwoordig loopt iedereen te roe-

pen: we krijgen een Turksche invasie, en die zal hier
alles plat loopen. Wat nu? Moeten de dominees preeken:
neem je geweer, en schiet? Of moeten ze doen als Jere-
mia deed? Die zei: tegen Babel moet je niet vechten,
maar je onderwerpen, want ik kreeg een openbaring van
God, dat die Turk de baas wordt (je ziet: de problemen
keeren altijd terug)? Moeten we de deur openzetten voor
de Turken, zooals Jeremia dat wou gedaan hebben tegen-
over de Babyoniërs?

Let op, zegt Brentz, het duitse land doet groote zon-
de; het heeft het evangelie weer gehoord, maar drijft er
den spot mee. Nu doet God als gewoonlijk: Hij dreigt met
strengere straf. God zendt altijd op tijd zijn profeten: Noach,
Lot, Mozes, Aäron, de profeten vóór Jeruzalems val, de
apostelen, Augustinus, Ambrosius, en andere leeraren. Ze
waarschuwen, en helpt dat niet, dan komt de straf.

Alleen maar: God dreigt nooit om ons bij de pakken
te laten neerzitten. Het oordeel wordt gedreigd met een
conditie: als men zich bekeert, dan is genade beloofd.
Jona preekte Nineve, maar ter bekeering. Ezechiel (hfdst.
22) zegt: God zou graag den toorn laten varen, als er
een man geweest was, die een omheining zette om de
kerk, en in de bres was gaan staan. Conclusie: laten de
predikers niet zeggen: die Turk moet dan maar komen,
en verzet u niet; neen, ze moeten opwelden tot verzet,
om vrouw en kind, en de geestelijke goederen te helpen
beschermen. Juist de goddelijke dreiging werkt op tot
verzet tegen wat onchristelijk is: Brentz realiseert zich,
dat Jeremia een aparte openbaring kreeg aangaande de
Babylonische invasie, maar dat God aan Luther geen
openbaring gaf aangaande de Turken, noch ons in 1940
een openbaring aangaande de Duitschers. Dus: wel de-
gelijk verzet. Tegen den roof nl, aan onze geestelijke
goederen.

De overheid, zegt Brentz, krijgt ook haar portie in

Romeinen 13. Net zoo goed als de onderdaan. Zij móet
waken voor den vrede, de goeden beschermen, de boosen
tegenstaan. Kómen dus de Turken op als moordenaars en
roovers, dan móet de overheid ons beschermen. En de
moordenaars wóren.

Met name Mohammed krijgt hier een flinke beurt (Mo-
hammed zit ook nog altijd in ons voormalig Ned. O. Indië).
Mohammed, aldus Brentz, leéft zijn menschen, dat ze den
hellen oorlog móeten voeren: aanvallen, invasie plegen,
expansie zoeken. God gaf Abraham een belofte van we-
reldheerschappij, en de Turk moet volgens Mohammed
dienen om Abraham zoo ver te brengen. De Turk leert
van Mohammed dus, dat Mohammed doet wat wij van
Christus belijden: Abraham brengen tot vervulling der
belofte van wereldheerschappij.

Nu, zegt Brentz, de Turken gedragen zich ook naar dat
praescript. Hebben ze al niet Oostenrijk aangevallen? Toeh
gaven de Duitschers daar hun geen aanleiding. Hun
oorlogvoering is ook lang niet malsch; wreed zijn ze; en
in Constantinopel hebben ze schandelijk huis gehouden.
Christenkeizer en christenvorsten hebben ze vernederd:
hun vrouwen onteerd, en daarna ze allemaal vermoord.
In „n„banket”. Ook al hadden ze een reden tot oorlog, —
des neen! — dan schenden ze nog alle oorlogrecht. Niet
eens het natuurlijk recht houden ze, laat staan het direct
goddelijke (ook het natuurrecht noemt Brentz goddelijk).
Die moeder in Rodis, die haar kinderen doodde, twee jon-
gens, om ze voor dergelijke Turksche gruwelen te bewa-
ren, en die toen gevochten heeft, tot ze er ook bij neer-
viel, neen, we praten dat niet goed, maar het spreekt
„boekdeelen”. Het versterkt den oproep: volhouden, en
strijden.

Daniël leert, aldus Brentz, dat de Turken Gods vijand
zijn; daarom is strijden een gebod. In zulk een regiment
bewilligen, dat is verboden. Want het is antichristelijk.
Wordt iemand overweldigd, dan komt de zaak anders te
staan: maar wie nog wat kán, die móet. Wie, zonder over-
weldigd te wezen, vrijwillig capituleert voor een dergel-
ijk régime van geweld, die doet mee aan het kwaad van
dat régime.

En — hebben we geen belofte? De belofte, dat ook de
Turksche macht de christelijke niet zal overweldigen? Nooit
zal Mohammed alleen de baas zijn in de wereld. Christus
heerscht, en de belofte luidt: hij zal nooit zon-
der onderdanen zijn. Dat is geen troostmotief alleen voor
de kerk-in-katakomben, maar voor het leven over héél
de linie. Ook al wordt de Turk voor een tijd hier en ginds
de baas, dat kan niet altijd blijven. En — met zijn régime
vrede hebben, dat mag nooit. Zijn ze al niet herhaaldelijk
teruggeslagen? Hebben christelijke keizers niet tot in Je-
ruzalem meer dan eens de Saracenen verslagen? Hebben
ze niet het Turksch geweld verhindert, in Azië de alleen-
heerschappij te vestigen?

Daniël, aldus Brentz, heeft ons getroost. Waarvoor?
Door het visioen van dien ééne hoorn, die DRIE andere
ten val brengt. Die hoorn is het mohammedaanse of
turksche rijk. Drie verslaat hij, maar er zijn er tien! Hij
krijgt dus niet het heele romeinse keizerrijk eronder.
Dus: toch weer een vast punt, bij Brentz, zooals bij Jere-
mia: alleen met dit verschil — Jeremia kreeg van den
Heere een duidelijke openbaring: Babylon komt Jeruza-
lem binnen. Zoo'n openbaring kreeg Brentz niet. En dat
beweert hij ook niet. Hij meent alleen maar, dat de bijbel,
goed uitgelegd, hem die zekerheid verschaft: nooit zal
de Turk het brengen tot een wereldmacht. Drie van de
tien, méér niet.

Daaruit leidt Brentz nu, gewapend met den pijlkoker
van een verzekerd exeget, af, dat de oppositie tegen de
Turken een door Daniël gewaarmerkte belofte heeft; dat
er een flinke portie van het heilige roomsche rijk zal over-
blijven.

Dat hij mede DAAROP zijn vermaning om aan te pak-
ken grondt, neemt voor ons een groot stuk van de waar-
de van zijn Turken-Boekje weg.
Wat hij van Jeremia zegt, heeft ongetwijfeld waarde:
met nadruk wijst hij aan 't eind van zijn boekje erop,
dat Jeremia aparte en incidentele goddelijke openbaring
kreeg aangaande Babylon's expansie, en het verloop van
den strijd, en wij niet. Als iemand zou willen zeggen:
geen verzet, wel, dan moest hij — zegt Brentz — zijn
papieren van een van God gekregen aparte openbaring
kunnen toonen; en dat kan niemand. We moeten dus den
regel der Schrift volgen. Es gíft, nícht als gebot faren zu
lassen, und nach Exempeln handeln. Het gaat erom, u te
richten naar hetgeen God duidelijk in zijn Woord gezegd
heeft, en niet willekeurig u een exemplij uit te zoeken,
waarnaar ge dan handelen wilt.

Gulden woorden uit een oud Turkenboekje; hadden we
maar allemaal zoo gedacht in 1940—1945. Abraham of-

etsiteit van het subject: als iemand den Heere Jezus
maar liefheeft, dan moet zoo iemand als kerklid wor-
den. Aanvaard en zelfs in het ambt worden gelaten,
al weersprekt hij ook ambtelijk een stuk als de Drie-
eenheid.

Zoo'n leerstuk wordt dan van klaar geopenbaarden
belijdenisinhoud gedevalueerd tot een respectabele
theologische meening, die aan een ander niet mag
worden opgedrongen.

Je staat er van te kijken welke leerstukken op die
manier, (óók door z.g. „Gereformeerden”), als tot de
periferie van het belijden te behooren worden aange-
merkt. Zoo is het me overkomen, dat iemand (méér
dan één trouwens) in ernst tegen me zat te betoogen,
dat de belijdenisartikelen over het gezag der Heilige
Schrift, als zijnde vruchten van scholastieke theologie,
geen norm mochten zijn voor geloof en leven. Natuur-
lijk niet: als je per sé met Barthianen binnen en buiten
de synodoeratische gemeenschap in Indië wilt samen-
werken en een fusie voorstaat met het instituut der
Protestantsche kerk, die nog steeds officieel geen be-
lijdenis heeft, en in concreto door Barthianen en Bar-
thianiserende theologen wordt geleid en „gediend”!

J. P. v. d. STOEL JR.

